

Identitet, gemenskap och social mobilisering

En studie om andragenerationens invandrare och social mobilisering i förorten

Rayén Kelilnejad

LUNDS UNIVERSITET

Socialhögskolan

Kandidatuppsats (SOPA63)

Handledare:

Roberto Scaramuzzino

Abstract

Stockholm is a highly segregated city where the ethnic and economic segregation is obvious. As a response to the segregated city people in the suburbs have started to organize. Megafonen in Stockholm is an organization who struggles for justice and equality. My study is based on five interviews with members of the organization. My aim is to understand which identities or communities they use in their political work. The people I have interviewed are second generation immigrants and a central discussion has been if they identify themselves as Swedes or immigrants and how that affects their way of organizing. The study shows that none of them identifies as either Swedish or as an immigrant, or both of them. Instead I could see that the suburb has become a central identity and a way to analyze the society. In the term suburb they identify segregation as a problem and also include the terms racism and class. On one hand the suburb identity is a key in the mobilization but at the same time the experiences have a main role. The experience from living in the suburbs is valuable and central but also the will towards change and a better society. My opinion is that the social work needs to see how, why and on which grounds the mobilization is formed because that shows what kind of problems people experience and the reasons behind them. It is therefore important that the profession social work sees, understands and work after what is analyzed and confirmed by social movements such as Megafonen.

Keywords: social mobilization, suburbs, identity, communities, second generation immigrants

Innehåll

Abstract	1
Inledning.....	4
Syfte	5
Frågeställningar	5
Bakgrund	5
<i>Megafonen</i>	5
<i>Andra generationens invandrare</i>	6
<i>Social mobilisering</i>	7
Tidigare forskning	7
<i>Forskning om andra generationens invandrare och identitet</i>	7
<i>Forskning om identitet som strategi</i>	7
<i>Forskning om social mobilisering i förorten</i>	8
Teori	9
<i>Socialkonstruktionism</i>	9
<i>Identitet</i>	10
<i>Kategoriseringar och ojämlikhet</i>	11
<i>Ethclass</i>	12
<i>Representation och stereotypifiering</i>	12
Metod	14
<i>Urval</i>	14
<i>Presentation av min intervjugrupp</i>	15
<i>Den kvalitativa forskningen</i>	16
<i>Semistrukturerad intervju som insamlingsmetod</i>	16
<i>Att koda och analysera</i>	18
<i>Etiska överväganden</i>	19
<i>Studiens trovärdighet</i>	19
Analys.....	21
<i>Att vara svensk, invandrare, eller...?</i>	21
<i>Förorten som identitet och gemenskap</i>	25
<i>Viljan att göra sitt område bättre</i>	29

<i>Mötet med andra</i>	31
<i>Media som påverkansfaktor</i>	32
Slutdiskussion.....	33
Källförteckning.....	35

Inledning

I Malmö, Stockholm och Göteborg finns det ungdomar och unga vuxna som mobiliserat sig i kampen för ett bättre samhälle. Pantrarna i Göteborg mobiliserar sig för ett bättre Biskopsgården, Pantrarna i Malmö för Lindängen och i Stockholm finns Megafonen i Husby, Rinkeby samt Hässelby-Vällingby. Vad de alla har gemensamt är att de utgår ifrån och kämpar för förorten. Förorten i Sverige idag är ett resultat av kraftigt segregerade städer. I *Social rapport 2006* visas hur den socioekonomiska segregationen och den etniska segregationen sammanfaller och därför kan vara svåra att särskilja (Biterman 2006). De områden som är invandrantäta och där invånarna har låg socioekonomisk status är de områden som idag benämns som förorten. Kings (2011) visar på hur förorterna i Stockholm konstrueras som ”problemområden”. Områdena är mycket stigmatiserade och människorna där är utsatta för stora orättvisor. I förorterna finns människor som är politiskt engagerade och drivna, människor som vill göra något åt de strukturella orättvisorna. Megafonen är ett sådant initiativ. Men vad är egentligen problemen i förorten? Hur mobiliserar sig människor där? Och framförallt på vilken grund? Är det så att erfarenheterna av rasism är det som driver kampen? Eller är det klassamhället som pekas ut som det grundläggande problemet? Megafonens grund för mobilisering pekar också ut vilka som är problemens orsakskällor. Att mobilisera sig utifrån sitt bostadsområde tycks vara en växande trend. Kings (2011) visar på Rinkebyandan, där den lokala gemenskapen bidrar till en mobilisering över etniska gränser. Hur den sociala mobiliseringen ser ut i förorterna är viktigt för det sociala arbetet. Jag menar därför, på vilka grunder den sociala mobiliseringen sker, alltså om det är utifrån en invandrarentitet, klassidentitet eller förortsidentitet säger också något om hur det sociala arbetet bör utformas eftersom det pekar ut problem och orsaker.

Syfte

Syftet med denna undersökning är att förstå hur och om andragenerationens invandrare i Megafonen använder identitet som ett politiskt verktyg i ett mobiliseringsarbete.

Frågeställningar

Jag kommer i min undersökning utgå ifrån och försöka besvara dessa frågor:

- Hur identifierar sig andragenerationens invandrare i relation till det kategoriella paret ”svensk och invandrare” i socialt mobiliseringsarbete?
- Vilka faktorer upplever de påverkar deras identifiering?
- Vilka identiteter och gemenskaper används i det sociala mobiliseringsarbetet?

Bakgrund

Jag kommer nedan att redogöra för kontexten för denna studie. Dels genom att beskriva Megafonen, den organisation som jag valt att studera samt hittat intervjupersoner ifrån. Jag kommer också att definiera och diskutera begreppet andragenerationens invandrare.

Megafonen

Megafonen är en ideell organisation som finns i tre av Stockholms förorter, Hässelby-Vällingby, Husby och Rinkeby. ”Megafonen jobbar för social rättvisa i Sverige. Vi organiserar unga människor i förorten för att skapa ett samhälle där alla har lika förutsättningar och folket bestämmer över politiken, inte tvärtom.” (Megafonens hemsida 1). Organisationen startade år 2008 och har medlemmar mellan 14 och 30 år. Megafonen erbjuder olika aktiviteter, en av dem kallas för *harakat* där det erbjuds föreläsningar med efterföljande diskussion (Megafonens hemsida 2). Megafonen arbetar mot och har publicerat flertal debattartiklar om projektet *Järvalyftet* som är en statlig satsning med syftet att minska arbetslöshet och höja skolprestationerna i förorterna runt Järvafältet. Projektet kritiserar av Megafonen eftersom projektet bedrivits och beslutats på ett odemokratiskt sätt. Megafonens medlemmar går därför på flera av kommunens öppna möten för att kritisera och ifrågasätta projektet som en del av deras arbete. Megafonen erbjuder också läxhjälp för ungdomar i områdena. Organisationen publicerar också debattartiklar där de diskuterar orättvisor och problem som finns i förorten.

Andragenerationens invandrare

Andragenerationens invandrare är ett begrepp som jag kommer använda mig utav i denna uppsats. Andragenerationens invandrare definieras av Kulturdepartementet (2000) som de personer som har minst en utomlandsfödd förälder. De menar att denna grupp oftast har sin starkaste anknytning till Sverige men ändå kallas för invandrare. Detta menar Kulturdepartementet kan bidra till en känsla av utanförskap eftersom de varken känner tillhörighet till Sverige eller till sin/sina föräldrars modersland. Kulturdepartementets definition visar på problematiken med detta begrepp, krocken mellan egenuppfattad identitet och hur omgivningen tillskriver människor en identitet. Begreppet är också problematiskt eftersom det befäster denna grupp som icke-svenskar trots att de som andra svenskar har svenskt medborgarskap och är födda här. Andragenerationens invandrare som begrepp är trots detta användbart och har sina fördelar eftersom det visar att gruppen inte accepteras som svenskar både på en begrepps nivå samt i deras vardagliga samspel med omgivningen. Föräldrarnas ”arv” har betydelse för denna grupp i deras vardag och det faktum att arvet påverkar dem är också en del av det som jag vill studera. Jag vill förstå hur intervjupersonerna förhåller sig till en svensk kontra invandrar identitet.

I vidare läsning kommer min egen definition på andragenerationens invandrare vara bredare än Kulturdepartementets. Andragenerationens invandrare kommer vidare innefatta de personer som har minst en utomlandsfödd förälder . Även de personer som är födda utomlands men växt upp samt levt större delen av sina liv i Sverige. Några av intervjupersonerna är förstagenerationens invandrare, alltså födda i ett annat land än Sverige. De intervjupersoner som är födda utomlands har alla kommit till Sverige i tidig ålder och har växt upp i Sverige. På samma sätt som andragenerationens invandrare har de en stark anknytning till Sverige men också ett annat hemland att förhålla sig till. Därför väljer jag att använda begreppet andragenerationens invandrare på ett bredare sätt, eftersom personerna oavsett födelseland har liknande erfarenheter samt befinner sig i liknande situationer.

Jag kommer också att använda begreppet hemland som syftar till föräldrarnas eller det egna födelselandet. Detta betyder inte att intervjupersonerna upplever landet som ”hemma” eller sitt hemland. Det har i intervjuerna visat sig att alla på något sätt relaterar till detta land, därför kommer jag ändå använda begreppet hemland.

Sociala mobilisering

Den sociala mobilisering syftar till att beskriva hur människor organiserar sig i grupper för att åstadkomma en samhällelig förändring (Denvall, Heule & Kristiansen 2011). Ibland används också begreppet sociala rörelser som kännetecknas av solidaritet, en kollektiv identitet samt att de motverkar en struktur eller system i det rådande samhället. Det handlar alltså om att gruppen skall anskaffa sig makt för att kunna påverka samhället och driva igenom förändringar (Wettergren & Jamison 2006). Megafonen är en ideell organisation som arbetar med social mobilisering, de arbetar för att få människor engagerade i ett politiskt arbete för en samhällsförändring där målet är rättvisa och jämlikhet. Megafonen kan förstås som en social rörelse, en förortsrörelse men skall också förstås som att de mobiliserar, alltså engagerar människor till en politisk kamp.

Tidigare forskning

Forskning om andragenerationens invandrare och identitet

I Sverige har det forskats mycket om ämnet andragenerationens invandrare kopplat till identitet. Forskningen om andragenerationens invandrare och identitet har fokuserat på hur identitetsprocessen sett ut och konstruerats. Nedan kommer jag att presentera en del av den forskning som producerats.

María Borgström (1998) har i sin avhandling *Att vara mittemellan* gjort en studie som bygger på intervjuer med en grupp spanskamerikanska ungdomar från Rinkeby vid tre olika tillfällen i deras liv. En av hennes slutsatser har varit hur dessa ungdomar använder och uppfattar språket som en identitetsmarkör. I *sociala kategoriseringar i samspel* av Linda Kahlin (2008) undersöks hur sociala kategoriseringar konstrueras i samtal. Kahlin menar att de sociala kategorierna är centrala för konstituerandet av identitet. Mitt fokus skiljer sig från både Borgströms och Kahlins eftersom jag studerar identitet i relation till mobilisering och inte själva konstituerandet av den.

Forskning om identitet som strategi

Den amerikanska forskningen kan fungera som komplement till den svenska forskningen då den visar hur identitet används rent praktiskt och vad den kan ha för motiv samt begränsningar. I amerikansk forskning används begreppet *bi-racial* för de personer där den ena biologiska föräldern är vit och den andra svart (Khanna & Johnson 2010). Begreppet går

inte helt att översätta och använda i en svensk kontext eftersom vi gått ifrån att använda ras som kategori. Begreppet bi-racial är ändå användbart eftersom det belyser dubbelheten i identitet som andragenerationens invandrare i Sverige kan uppleva. Artikeln *Passing as black* (Khanna & Johnson 2010) visar på olika strategier bi-racial ungdomar använder för att identifiera sig antingen som svart eller vit och även i vilka sammanhang de kan/väljer att identifiera sig som det ena eller andra. De kommer fram till att det är svårare för ungdomarna att identifiera sig som vita eftersom detta oftast inte godtas av omgivningen. Därför väljer de flesta en identitet som svart, alltså dels för att de inte passerar som vita för att undvika vit stigmatisering samt för olika specifika ändamål till exempel att kunna söka college stipendier. Artikeln belyser alltså olika motiv för identifiering vilket är en intressant utveckling om jag jämför med den svenska forskningen. Den öppnar upp för frågan hur människor i sin vardag praktiskt kan använda sin identitet. I de intervjuer jag haft har jag även kunnat se hur intervjupersonerna praktiskt och strategiskt använder sig av olika identiteter för olika syften.

Forskning om social mobilisering i förorten

Rinkeby och Tensta är två stadsdelar som av många också kallas för förorter vilka Lisa Kings (2011) har studerat. Studien som presenteras senare i texten diskuterar hur förorter konstrueras av samhället. Hon beskriver Stockholm som en polariserad stad som kännetecknas av ekonomisk, social och etnisk segregation. Vad som är speciellt med dagens storstad Stockholm är att segregationen har gått från att gälla kvarter till hela stadsdelar. Hon visar också att låg socioekonomisk status hänger ihop med etnisk ojämн fördelning och hur dessa områden idag konstrueras som problemområden. Vad som är speciellt för de här förorterna är alltså att de är områden som är mycket stigmatiserade.

Kings (2008) använder begreppet *vardagsgemenskaper* vilket illustrerar kännetecknen för föreningar i Rinkeby och Tensta. Kings menar att föreningarna lätt förändras efter behov, fungerar som en mötesplats samt arbetar för bättre förutsättningar för framförallt ungdomar men också för de övriga medlemmarna. Kings lyfter också fram det som kallas *Rinkebyandan* där hon visar att organiseringen kan vara homogen. Med det menas att människor i Rinkeby samlas över de etniska- och nationella gränserna för att till exempel göra motstånd mot de negativa bilder som finns mot Rinkeby. Kings visar på hur många föreningar tidigare organiserat sig utifrån länder, till exempel somaliska föreningen, men att Rinkebyandan nu växt fram. Rinkebyandan bidrar också till en sammanhållning och en lokal gemenskap

kopplad till sitt bostadsområde. Kings lyfter också historier där hon visar att människor identifierar sig mer med Rinkeby än med Stockholm. En viktig fördom som Kings motbevisar är den om en passiv förort, istället visar hon upp en bild av förorten som fylld av engagemang och aktivitet. Kings avhandling bidrar med relevant material för denna studie, den är ett tydligt bidrag till hur organiseringsformen historiskt och i dagens förorter ser ut. Fokus i Kings studie har varit på själva organiseringsformen medan jag istället kommer att fokusera på identitet och gemenskaper som verktyg för organisering.

Teori

I denna uppsats använder jag *socialkonstruktionismen* som teori för att förstå min empiri. Jag kommer också använda mig av Tillys teori om kategorisering och beständig ojämlikhet samt Halls teori om stereotypifiering och representation. Jag presenterar även i denna del de begrepp och resonemang som rör begreppet identitet vilka jag senare använder i min analys. Jag kommer nedan att redogöra för teorierna samt argumentera för deras relevans i denna studie.

Socialkonstruktionism

Jag har använt mig av Berger och Luckmanns bok *Kunskapssociologi* för att förstå socialkonstruktivismen som teori. Teorin är väldigt omfattande och därför kommer jag endast att presentera de delar som har relevans för denna uppsats, alltså de delar som främst berör konstruktionen av identitet och kategorisering.

Socialkonstruktionismen utgångspunkt är att samhällsordningen är en produkt av människor och mänsklig aktivitet. Det innebär även att det som anses som kunskap, alltså det som uppfattas som en objektiv verklighet är konstruerad av människan, en social konstruktion. *Reifikation* är ett begrepp som förklarar den process som leder till att mänskligt handlande och de roller människor har, uppfattas som naturliga, objektiva och essentialistiska. Denna process gör att vi kommer ifrån och glömmer bort att se att även dessa processer är socialt konstruerade (Berger & Luckmann 1998). Jag kommer i denna studie hela tiden hävda att identiteter och kategoriseringar som, svensk eller invandrare är socialt konstruerade. Jag vill förmedla detta genom att illustrera hur identiteter skapas i samspel med andra och alltså inte befästa skillnader eller kategoriseringar. Reifikationsbegreppet är också användbart i att se hur invandrare i Sverige konstrueras och beskrivs.

Jag kommer i min analys visa hur identiteten påverkas i mötet med andra människor. Berger och Luckmann (1998) använder sig av begreppet *typifieringar* för att visa på hur människor strukturerar sitt vardagsliv tillexempel i möte med andra människor. De illustrerar detta genom ett exempel: när en person träffar en ny människa börjar den typifiera denna, alltså identifiera personen utifrån olika kategorier, tillexempel, kön, klass eller etnicitet. Ju längre ifrån personen en möter, alltså ju mer *anonym*, desto större är risken för att egenskaper kopplas samman med kategorierna, tillexempel han tar stor plats eftersom han är man. När personen blir mindre anonym skulle detta kanske istället förklaras med att han gillar att prata, han som person är social. Begreppet kommer också att användas som en förklaring för hur intervjupersonerna upplever möten med andra personer, där de tillexempel upplever sig kränkta. Detta hänger också ihop med stereotypifiering vilket jag presenterar senare i texten. Typifieringsbegreppet illustrerar också hur identitet formas i samspel med omgivningen vilket är av central betydelse för denna uppsats och vilket diskuteras vidare nedan.

Identitet

Litteraturen jag använder i denna uppsats utgår ifrån en icke-essentialistisk syn på identitet, med det menar jag att identitet inte är något biologiskt eller bestående. Berger och Luckmann (1998) beskriver identitet som en socialisationsprocess där omgivningen fungerar som en spegelreaktion. Alltså de andras attityd och uppfattning mot/om mig påverkar min syn på mig själv. De definierar identitet som förhållandet mellan individ och samhälle. Vad personen själv uppfattar sig som beror på den omgivande miljön. Detta kan dock bli asymmetriskt, tillexempel om en person subjektivt upplever sig som kvinna men har tilldelats identiteten man. Kings (2011) visar genom att beskriva Rinkebyandan hur den lokala geografiska platsen både får och skapar identiteter. Hon menar också att identiteten kan användas för att tillexempel göra motstånd.

Min utgångspunkt och användning av identitet utgår alltså ifrån att andra delvis tilldelar en identiteter men att människor också själva kan välja identiteter och att identiteten inte är permanent. Beskrivningen av identitet ovan har varit mycket användbar för mig eftersom det hjälpt mig att förstå intervjupersonernas berättelser kopplade till identitet. Framförallt i relation till hur intervjupersonerna resonerat kring identitet kopplat till att vara svensk eller invandrare där omgivningen spelat en central roll.

Kategoriseringar och ojämlikhet

För att förstå hur kategorier uppstår samt vidmakthålls i samhället har jag använt mig av Charles Tillys teori om kategoriseringar och beständig ojämlikhet. Jag menar att Tillys teori bidrar till fördjupad förståelse av socialkonstruktionismen. Den besvarar frågor som varför kategorisering finns, till exempel varför människor typifieras. Tillys teori bidrar också till förståelsen för förortens utformning och existens.

Tilly (2000) har i boken *Beständig ojämlikhet* tydliggjort hur kategorisering och dess processer skapar och vidmakthåller en beständig ojämlikhet. Han menar att det finns en grupp i samhället som tjänar på en annan grupp, denna grupp har också anskaffat sig viktiga resurser som vidmakthåller ojämlikheten. Tilly (2000) framhäver också att det är sociala relationer som är grunden till bestående ojämlikheter, alltså inte medfödda egenskaper. Här finns alltså en tydlig koppling till socialkonstruktionismen som också menar att kategorier inte är essentialistiska utan är socialt konstruerade. Jag presenterar detta eftersom jag vill belysa att kategorier inte uppstår utan motiv, alltså det finns en eller flera grupper som tjänar på att kategoriseringen existerar.

En viktig förutsättning för kategorierna är att de också är segregande och ställs emot varandra. När kategorierna har erkänts av samhället visar Tilly (2000) på hur dessa kan användas i sociala rörelser genom en identifikation som blir grunden till mobiliseringen. Tilly menar också att det i sociala rörelser skapas ett *Vi*, alltså gruppen som utsätts för diskriminering och *De* som är orsaken till diskrimineringen. Vad som kännetecknar en social rörelse är att de har en solidaritet, en delad identitet, har identifierat ett problem samt skapat en bestående organisation. Rörelsen skapar en kategoriell identitet, till exempel invandrare i relation till svensk. Den bestående ojämlikheten hotas när underordnade kategorier skaffar sig makt, det är då det kan ske stora förändringar. Jag kommer alltså använda Tilly för att förstå intervjupersonernas utsagor om hur de använder identitet eller andra gemenskaper i relation till deras politiska aktivism och politiska analys av de orättvisor de upplever.

Ethclass

I den statliga utredningen *Bortom vi och dom* har redaktörerna Kamali och De los Reyes (2005) samlat olika texter som behandlar rasism, integration och kategorisering i Sverige. Molina (2005) lyfter Gordons begrepp *ethclass*, begreppet syftar till att visa på hur minoriteter samlas, de går över etniska gränser och bildar en större klass, en sorts *invandrarklass*. Ethclassbegreppet är intressant för denna uppsats eftersom vi tydligt kan se hur låg socioekonomisk status och invandrare centreras till samma områden, vilket jag diskuterat i bakgrundsdel. Begreppet är också användbart för studien då det visat sig att Megafonen avviker från detta sätt att mobilisera sig. Peraltas (2005) bidrag till utredningen lyfter att begreppet invandrare i Sverige görs och används som en individuell och kollektiv identitet som samtidigt också är permanent. Peralta exemplifierar denna process genom att ta upp gruppen andragenerationens invandrare och hon skriver: ”De invandrabarn som endast hade vandrat från sina mödrars magar stigmatiseras idag som andragenerationens invandrare.” (Peralta 2005, s. 199). Peraltas resonemang är mycket användbara i förståelsen av de berättelser jag fått höra där intervjupersonerna visar på hur de stämplas som invandrare.

Representation och stereotypifiering

Stuart Hall (1997) har också gjort ett bidrag till teorierna om kategorisering. Hall har egentligen fokus på konstanalys och framförallt hur afroamerikaner i detta område framställs. Jag menar att hans begrepp och analys även är användbara för denna uppsats eftersom det i grunden handlar om rasism. Hall (1997) använder sig av begreppet *representation* för att visa på att mening och betydelse visas i hur vi representerar Dem, alltså de andra, till exempel hur vi talar om Dem. Hall lyfter olika teorier om avvikandets betydelse, till exempel genom att visa på hur mening alltid skapas genom dialog med ”det andra”. Normen kan bara finnas i relation till det avvikande. På samma sätt kan alltså svensk bara finnas i relation till invandrare. Hall (1997) menar också att i skapandet av kategorier är en förutsättning att det finns en skillnad mellan kategorierna. Dessa skillnader måste lyftas upp och uttalas för att kategorierna skall kunna existera och upprätthållas. Kategoriernas avgränsning störs när något eller någon inte passar i alternativen som erbjuds, Hall lyfter mulatter som exempel. På samma sätt störs kategorierna svensk och invandrare av andragenerationens invandrare som inte kan identifiera sig som något utav det.

Hall (1997) använder också begreppet *stereotypifiering* för att visa på den process som reducerar människor till ett fåtal karaktäristiska som också förklaras av naturen. Stereotyper menar Hall växer fram där makten är ojämlik och skapar ett Vi och Dem, ett normalt och onormalt. Här kan vi se en koppling till Tilly, alltså hur kategorier uppstår måste ses ur ett maktperspektiv.

Halls teorier och begrepp är användbara för denna studie eftersom det bidrar till en ökad förståelse för hur kategoriseringar uttrycker sig i dagens samhälle. Jag har därför kunnat använda mig av Hall tillexempel för att förstå hur media beskriver förorten eller hur svensk och invandrare ställs emot varandra.

Jag vill argumentera för att dessa teorier är av stor relevans för denna studie. Dels för att de visar hur kategorier och identiteter skapas av människan. Därför är det också människan som kan förändra den. Men också för hur kategoriseringar tenderar att stagnera och bli essentialistiska. Tilly bidrar även till ett strukturellt perspektiv på ojämlikhet och kategorier. Jag kommer att ha fokus på individerna i en underordnad kategori. Detta gör att mitt fokus kommer att vara på individuell nivå men hela tiden ha en förankring till samhället och framförallt till Megafonen som grupp. Dels genom att individen formas av samhället men också att de faktiskt i kollektiva handlingar kan forma samhället.

Metod

Urval

Jag har i denna studie intervjuat fem personer från organisationen Megafonen i Stockholm. Denna uppsats skrivs i relation till socialt arbete, därför har jag valt att intervju personer som arbetar med social mobilisering. Det sociala arbetet bedrivs inte bara av utbildade anställda socionomer utan kommer ifrån politiska krafter i samhället. Jag har valt att begränsa mig till en organisation som på något sätt berör begreppet invandrare och arbetar med någon form av social mobilisering. En fördel med att välja en organisation som har medlemmar med invandrabakgrund är att de individer jag intervjuat kan tänkas redan ha reflekterat över sin identitet i relation till begreppet invandrare. Min avgränsning till andragenerationens invandrare har att göra med att se hur och om identitet som svensk eller invandrare används i mobiliseringsarbete.

Mitt urval har varit vad Bryman (2011) kallar *målinriktat urval*, det innebär att jag som forskare valt organisation och individer efter vad som haft relevans för mina frågeställningar. Urvalet är därför ett *icke-sannolikhetsurval* vilket betyder att urvalsgruppen inte är representativ för den större målpopulationen. Konsekvensen av tillvägagångssättet är att studien inte är generaliserbar till hela populationen. Mitt syfte med denna studie och dess resultat är inte generalisera utan att få en djupare förståelse för hur ett fåtal individer i en organisation använder och förhåller sig till identitet som politiskt verktyg. Detta beskriver Bryman (2011) som ett försök att sätta sig in i andras tankar, att försöka uppfatta fenomen genom dem som ingår i studien.

Jag hade tidigare hört talas om organisationen Megafonen och kontaktade därför en kamrat som är aktiv där. Jag berättade om min idé till denna studie och sade att jag ville intervju personer som var andragenerationens invandrare i åldersspannet 18-30 år. Denna typ av urval beskriver Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2011) som ett *tvåstegsurval*, alltså att forskaren först väljer en organisation och sedan individer inom organisationen. Det kan till exempel vara personer med specifika arbetsuppgifter. Personen som jag kontaktade blev vad Bryman (2011) kallar för *nyckel-informant* vid etnografiska studier. Den här personen var den som tog kontakterna åt mig och det var genom henne som jag fick tillträde till organisationen och de personer som jag har intervjuat.

Efter val av organisation gjorde jag som ovan beskrivit en avgränsning av de personer jag ville studera inom organisationen. Kriterierna för deltagande i studien var att de skulle vara andragenerationens invandrare, vissa intervjupersoner är förstagenerationens invandrare vilket inte varit ett problem för studien. Valet av andragenerationens invandrare som grupp har grundat sig i att jag vill studera personer som förhåller sig till två identiteter alltså svensk och invandrare. Alla jag har intervjuat har växt upp i och har en stark koppling till Sverige. Därför kommer jag oavsett födelseland inkludera dessa personer i kategorin andragenerationens invandrare. Gruppen jag har studerat befinner sig emellan två identiteter och fokus är hur de resonerar kring detta samt använder sig av identiteterna eller andra gemenskaper i politiskt mobiliseringsarbete. Diskussionen om min definition på andragenerationens invandrare finns under rubriken bakgrund.

Min målgrupp skulle också befinna sig i åldersspannet 18-30 år. Dels för att de flesta i Megafonen befinner sig i denna ålder. Eftersom mitt urval var andragenerationens invandrare resonerade jag också så att många i denna grupp befinner sig i denna ålderskategori. Många i Megafonen är yngre än 18 år och de hade varit väldigt intressant att intervjua dem också men är av etiska skäl inte lämpligt för denna studie. Jag ville också att intervjupersonerna skulle befinna sig i närheten av samma generation eftersom det betyder att de växt upp och har erfarenheter av samma typ av samhällsklimat. Fokus i denna studie har inte varit identitet utifrån kön och jag anser det därför viktigt att alla kön representeras och kommer till tals.

Bryman (2011) menar att antalet studiepersoner beror på undersökningens omfattning. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2011) skriver att antalet intervjupersoner också kan bestämmas under forskningens gång. I relation till studiens omfattning menar jag att fem personer ger ett material som är tillräckligt brett och varierande.

Presentation av min intervjugrupp

De personer jag har intervjuat är från 20 till 26 år gamla med fingerade namn: Salvatore, Sabina, Ernesto, Leila och George. De kommer från olika förorter i Stockholm. En del är aktiva i Megafonen i sin förort, andra är aktiva i en förort som de inte bor i. Två stycken är kvinnor och de andra tre är män. De är antingen födda eller har föräldrar som är födda i olika delar av världen. Några pluggar, andra jobbar och vissa letar jobb. Det är alltså en relativt blandad grupp och deras gemenskaper kommer att diskuteras vidare nedan.

Den kvalitativa forskningen

Syftet med min studie är att få en ökad förståelse för hur personer i Megafonen resonerar kring och använder identitet samt andra gemenskaper som politiskt verktyg. Bryman (2011) beskriver att kvalitativa studier ofta har som syfte att försöka se och förstå sociala aspekter ur intervjupersonernas perspektiv. Brymans beskrivning av kvalitativa studier sammanfaller väl med min egen eftersom jag vill belysa ett fåtal personers reflektioner och diskussioner gällande identitet och mobilisering.

Svensson och Ahrne (2011) skriver att forskningsfrågan är det som avgör metodvalet. Jag har i mitt metodval utgått ifrån mina frågeställningar, eftersom forskningsfrågorna kräver en fördjupad förståelse eller bild av ett fåtal personers tankar kring identitet och mobilisering menar jag att kvalitativ metod i form av intervjuer är en väl lämpad metod. För att kunna besvara mina frågeställningar krävs en förståelse för hur individer som arbetar med social mobilisering förhåller sig och använder sig av identiteter. En passande metod i insamlandet av material är därför kvalitativa intervjuer. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2011) beskriver intervjumetoden som ett effektivt sätt för att få kunskap om samhället. Jag kan inte se hur jag på ett annat sätt än genom kvalitativa intervjuer skulle kunna besvara mina frågeställningar eftersom jag vill förstå och se hur min urvalsgrupp resonerar kring identitet, gemenskap och mobilisering. Jag menar att intervju, alltså att fråga är det enda sättet att för mig att kunna få svar utifrån studiens syfte. Jag hade inte fått svar på mina frågor genom tillexempel enkäter eller observationer. Mina frågeställningar kräver ett djup och en förståelse som jag menar går att fånga genom kvalitativa intervjuer.

Semistrukturerad intervju som insamlingsmetod

De genomförda intervjuerna har varit *semistrukturerade intervjuer*, vilka beskrivs av Bryman (2011) som en intervjuform med mindre struktur än en strukturerad intervju. Den semistrukturerade intervjun kan utgå ifrån olika teman och intervjupersonen har själv möjlighet att påverka och komma på egna teman. Den ger alltså möjlighet till flexibilitet och fylligare svar.

Under de tre första intervjuerna, med Sabina, Ernesto och Salvatore hade jag målat upp olika teman med underfrågor. Jag har tagit upp följande frågor och teman:

- a) Intro; jag informerade om studiens syfte, frivillighet samt samtycke, bad om tillåtelse att spela in, vi bestämde pseudonym och jag tog lite ”basinformation”, alltså ålder, ursprung, uppväxt etcetera.
- b) Dina/Megafonens identiteter; tillexempel frågade jag vad identitet var för intervjupersonen, vad dem identifiera sig med eller som, hur de kommit fram till dessa, andra gemenskaper etcetera.
- c) Användning; hur använder du identiteter? Vad finns det för fördelar eller nackdelar med dem?

Till de två andra intervjuerna bestämde jag mig för att lägga om intervjun lite. Jag märkte att vissa frågor i min första intervjuform var för stora och abstrakta. Jag hade med mig mina teman men valde att konkretisera intervjun mer. De två sista intervjuerna kopplade jag mycket mer till Megafonen, tillexempel inledde jag dessa intervjuer med att fråga varför gick du med i Megafonen? Istället för; vad är identitet för dig? Det var av stor vikt för mig att jag kunde vara flexibel i mitt intervjuande, dels i strukturerandet och planerandet inför intervjuerna men också under själva intervjuerna eftersom jag stötte på olika problem. Det visar känsligheten en forskare måste ha. Insikten om att ingen intervju blir sig lik var något jag fick lära mig och denna lärdom är viktig att ha med sig.

Intervjuerna spelades in med bandspelare efter samtycke till detta. Bryman (2011) menar att inspelning av intervjuerna är viktig, dels utifrån att forskaren kan ha fokus på intervjun istället för att anteckna och memorera den. Den inspelade intervjun underlättar också analysen för forskaren. Det inspelade materialet har transkriberats och analyserats i dess skriftliga form. Jag har valt att ha kvar personernas uttryck i form av slang, jag har däremot tagit bort talspråket för att läsaren lättare ska kunna förstå intervjupersonernas resonemang. Därför har jag tagit bort vissa ord som stört resonemangen, tillexempel om en person bara sagt ett halvt ord eller sagt samma ord flera gånger i rad.

En kritik som riktats mot kvalitativa intervjuer grundar sig på de så kallade *reaktiva effekterna*. Bryman (2011) beskriver dessa som att intervjuarens närvaro och intervjuens onaturliga karaktär kan påverka intervjupersonen. Det skulle tillexempel kunna vara så att

intervjupersonen svarar efter vad den tror att forskaren vill ha för svar, eller att den ger svar som är socialt accepterade och inte vågar avvika från normativa värderingar. Jag menar att dessa effekter måste ställas emot fördelarna med intervjumetoden och hävdar att fördelarna väger tyngre. För att kunna besvara mina frågeställningar har jag behövt använda mig av intervjuer som insamlingsmetod, vilket jag poängterat och argumenterat för tidigare i texten. Däremot har jag tagit hänsyn till de reaktiva effekterna, jag menar till exempel att användandet av en semistrukturerad intervjuform, där intervjun blir mer som ett samtal kan minska detta. Forskarens förväntningar blir inte lika tydliga och forskaren har också möjlighet att ändra intervjun om den märker att detta uppstår. Jag förklarade till exempel att mina frågor inte var åsikter när jag i några intervjuer märkte att mina frågor uppfattades som provocerande.

Att koda och analysera

När jag hade genomfört mina intervjuer och transkriberat dem skapade jag fyra koder utifrån mina frågeställningar:

- a) Identitet i relation till svensk och invandrare
- b) Påverkansfaktorer
- c) Identitet i mobiliseringsarbete
- d) Övriga gemenskaper i mobiliseringsarbete

När jag skulle sammanställa materialet i koderna bestämde jag mig för att slå ihop kod C och D till en kod då jag märkte att de hängde ihop väldigt mycket. Till analysen sen hade jag alltså bara tre koder. Inför analysen identifierade jag mönster i intervjupersonernas berättelser och det är dessa mönster jag har utgått ifrån i min analys. Jag har även försökt att vara lyhörd för avvikande berättelser och har därför haft relativt stora vida analysbegrepp.

Etiska överväganden

Vetenskapsrådet har satt upp fyra etiska krav som samhällsvetenskaplig forskning ska förhålla sig till. De olika kraven är:

- a) Informationskravet: Innebär att deltagarna får en kort information om studiens huvudsakliga syfte och tillvägagångssätt.
- b) Samtyckeskravet: Där personen får information om att studien är helt frivillig och att deltagandet kan avbrytas på intervjupersonens begäran.
- c) Konfidentialitetskravet: Att personen anonymiseras i studien.
- d) Nyttjandekravet: Där forskaren tydliggör hur materialet kommer att användas. Materialet får bara användas till den studie som presenteras (Vetenskapsrådet).

Alla dessa krav har stor relevans för den studie jag gjort eftersom min informationskälla är människor. För att förhålla mig till dessa krav skrev jag därför ett informationsbrev som skickades till alla deltagare som min kontaktperson hittat till studien. Innan varje intervju så gick jag också igenom allt jag tagit upp i informationsbrevet än en gång och fick där samtycke att börja intervjun. Vad gäller hur jag anonymiserat personerna är både namn och hemländer fingerade. Några har själva valt namn och hemland, andra har jag bestämt beroende på om intervjupersonerna haft önskemål eller inte.

Studiens trovärdighet

Begreppen reliabilitet och validitet har stor betydelse i diskussionen om vetenskap och forskning. I relation till kvalitativ forskning diskuteras relevansen av dessa begrepp. Vissa menar att begreppen reliabilitet och validitet bör användas i kvalitativa undersökningar men anpassas. Andra menar att kvalitativa undersökningar bör ha andra, egna begrepp (Bryman 2011). I denna uppsats har jag valt att positionera mig ifrån begreppen validitet och reliabilitet och kommer istället att använda mig av alternativa begrepp i diskussionen om denna studiens vetenskapliga relevans.

Jag kommer att diskutera denna uppsats utifrån begreppen *tillförlitlighet* och *äkthet* som Guba och Lincoln i Bryman (2011) lyfter fram som alternativa kriterier för kvalitativ forskning. Vad gäller tillförlitligheten består den av fyra delkriterier; *överförbarhet*, *pålitlighet*, *trovärdighet* och en *möjlighet att styrka och konfirmera*. För att öka trovärdigheten i en undersökning bör forskaren följa de regler som finns samt använda sig av

respondentvalidering, alltså låta de som studerats bekräfta forskarens tolkning. Jag har i min studie använt mig av respondentvalidering för att höja trovärdigheten. Jag klippte då ihop de delar av analysen som berörde personerna och skickade det till dem. Jag valde att inte ha med hela analysen utan skickade de delar där jag gjort direkta antaganden utifrån deras berättelser. Alla fick individuella mail för att de inte skulle påverkas av att läsa varandras intervjuer. Det var två personer som svarade på det jag skickade, en önskade att jag skulle ta bort talspråket vilket jag gjort och beskrivit ovan.

Guba och Lincoln i Bryman (2011) skriver också om överförbarhet, de menar att kvalitativa forskare bör fokusera på och ha ”tjocka beskrivningar” i sin undersökning. Det kan vara detaljerade beskrivningar av miljön samt kontexten där andra kan bedöma överförbarheten. Jag menar att jag tagit hänsyn till detta genom att till exempel ge en beskrivning av Stockholm, förorten och organisationen. Jag menar att kontexten är viktig för förståelsen av intervjupersonerna och organisationen. Kontexten har stor betydelse och påverkar därför både intervjupersonerna men också hur resultaten av studien kan ses i relation till andra förorter eller organisationer.

Pålitligheten är också ett delkriterium och syftar till det som i kvantitativ forskning kallas för reliabilitet. Guba och Lincoln i Bryman (2011) menar att detta kan säkras i kvalitativa studier genom fullständiga redogörelser för forskningsprocessen och att dessa skall granskas. Den kritik som ofta riktas mot kvalitativa studier brukar handla om att undersökningarna är subjektiva, svåra att replikera och inte går att generalisera. Ett försök att svara på den här kritiken av den kvalitativa forskningen är *transparens* som ett försök att höja trovärdigheten. Att ha en transparent studie innebär att forskningsprocessen skrivs ut, alltså att forskaren tydliggör sitt tillvägagångssätt, detta gör att läsaren får möjlighet att kritisera och bedöma studiens trovärdighet (Svensson & Ahrne 2011). Jag har förhållit mig till detta kriterium genom att tydliggöra mitt tillvägagångssätt, framförallt i metoddelen. Jag har också tydliggjort hur jag använt teorierna och deras begrepp som analysverktyg. Det gör att läsaren lättare kan förstå hur jag genomfört min analys och på vilka grunder vilket är en viktig del i att vara transparent. Jag är också medveten om att en annan forskare hade kunnat se andra mönster eller fått fram andra svar.

Sista kriteriet rör att forskaren ska agera i god tro, alltså trots att objektivitet inte går att uppnå och inte låta egna värderingar vara alltför styrande. Äkthetskriteriet syftar till

forskningspolitiska aspekter såsom om undersökningen gett en rättvis bild av det och de som studerats, bidrar undersökningen till ökad förståelse hos deltagarna för sin sociala situation? Har undersökningen bidragit till en möjlighet till förändring av sin sociala situation (Bryman 2011). Jag menar att användning av teori i sin analys är ett sätt att inte låta egna värderingar styra samt att jag i mitt teoriavsnitt tydliggjort hur jag använt teorierna i min analys.

Analys

Att vara svensk, invandrare eller...?

Ett tydligt mönster i intervjupersonernas berättelser om identitet i relation till svensk och invandrare var att många kände en dubbelhet eller splittring, alltså att de inte identifierade sig helt som det ena eller det andra. Ernesto förklarar: ”Så just nationen är något som jag identifierar mig med varken eller liksom. Svensk eller kuban, utan det har alltid vart en mix liksom”. Sabina visar också på samma dubbelhet genom att berätta att hon inte identifierar sig som svensk, inte helt som invandrare heller, fastän hon inte är född här. Hon säger att hon relaterar mer till Sverige än till Kurdistan eftersom hon haft hela sin skolgång här.

Berättelserna visar på hur intervjupersonerna har två identiteter att förhålla sig till. Alltså ingen utav dem väljer att anamma en identitet helt. Detta går att relatera till det som Kulturdepartementet (2000) skriver är speciellt för andragenerationens invandrare, alltså att de inte känner tillhörighet till varken eller. Att inte ha en stark identitet till varken Sverige eller sitt hemland kan delvis ses som en splittring. Men Ernesto visar på ett alternativt sätt att se på det och menar att han har en dubbel identitet.

Jag tror snarare såhär dubbelt snarare än ingenting eller att man är halv till exempel. Folk säger jag är halv svensk jag är halv kuban. Men jag ser det snarare som den ökar.

Det behöver alltså inte vara så att dessa människor inte identifierar sig med något och därför blir identitetslösa utan att de istället kan se det som något som adderas. Jag kommer vidare i texten därför både skriva dubbelhet och splittring för att ta hänsyn till de två olika synsätten som presenteras. Känslan av dubbelhet eller splittring som har beskrivits inför att vara svensk respektive invandrare har också förstärkts och tydliggjorts när intervjupersonerna varit i sina hemländer. Denna dubbelhet och splittring berättade Leila om:

För innan det så hade vi åkt till Bolivia också. Och det var jätte kul, men det förstärkte ännu mer, vem är jag? För det var så svårt att såhär komma dit och folk ser ut som jag men jag är inte riktigt en utav dem heller. För nu har jag bott i Sverige så länge så det var såhär, du är inte riktigt bolivian heller, du är svensk och här så är jag inte riktigt svensk heller.

Detta visar att identitet är mer än bara medborgarskap. Att vara svensk eller invandrare, bolivian eller iranier är mer än ett formellt kriterium i form av medborgarskap. Identiteten tycks här handla om känslan av tillhörighet. Känslan av tillhörighet finns varken i föräldrarnas eller ens eget hemland, inte heller i Sverige. Ernesto illustrerar denna känsla med sin berättelse:

Det blir värsta identitetskrisen såhär. Vilket det har blivit för många som jag känner som har växt upp med det här, vad är jag för något? Är jag svensk? Är jag kuban? Okej fuck jag är kuban, tatuerar in den kubanska flaggan och hit och dit och sen åker till Kuba och sen vad fan?! Vad är det här för jävla land, såhär jag fattar ingenting? Och dem, ingen ser mig som kuban heller.

En intressant aspekt i att inte känna tillhörighet är också den att intervjupersonerna inte accepteras som svensk, bolivian, palestinier etcetera av omgivningen. Det kan förklaras med hjälp av det Berger och Luckmann (1998) diskuterar kring när ens egen uppfattning blir asymmetrisk med omgivningens uppfattning om ens identitet, alltså att uppfattningarna om tillhörighet inte överensstämmer. Känslan av att varken tillhöra Sverige eller sitt hemland kan också förklaras i att identitet skapas i samspel med omgivningen. Berger och Luckmann (1998) menar att identiteten skapas som en spegelreaktion av omgivningen. Varken i Sverige eller i sitt hemland blir reaktionen av omgivningen att få tillhöra. Ernesto illustrerar ifrågasättandet av sin tillhörighet genom detta citat:

Man får alltid den här frågan vart är du ifrån? Shit okej jag är inte född på Kuba men mina föräldrar är kubaner och det har alltid vart såhär svårt att säga att man är svensk till exempel för det är såhär, men vart är du ifrån egentligen? Förstår du? Så det har vart den här grejen säger jag kuban så är det okej, då är det ingen som säger emot det på det här sättet.

Om Ernesto skulle anse sig vara svensk och säga detta gör omgivningen motstånd och ifrågasätter hans tillhörighet. Där blir en krock mellan egen och andras uppfattning om tillhörighet. På samma sätt som när Salvatore åker till Palestina som palestinier och inser att han inte är det, eller när Leila åker till Bolivia och inte får vara bolivian. I artikeln om bi-racial ungdomar i USA visar författarna på ett liknande sett att svarta ungdomar inte accepteras som vita (Khanna & Johnson 2010). På liknande sätt accepteras inte Ernesto som svensk i Sverige och inte heller som kuban på Kuba. I Sverige ifrågasätts hans svenska identitet och tillhörighet när personer frågar, vart är du ifrån egentligen? Detta menar jag också illustrerar att svensk och invandrare inte kan ställas emot varandra som dikotomier eftersom människor kan befinna sig emellan eller vara båda samtidigt.

Ernestos och de andras berättelser visar på komplexiteten att befinna sig emellan. På detta sätt görs också invandrarbegreppet till något essentialistiskt. Peralta (2005) resonemang om att invandrarskapet görs permanent och att andragenerationens invandrare som inte ens har invandrat ses som invandrare blir högst relevant när jag ser hur intervjupersonerna själva resonerar om sin samt andras uppfattning om identitet. Eftersom de inte accepteras som svenskar i Sverige görs dem till invandrare, de tillåts inte rymma från sina föräldrars arv. *Reifikation* som Berger och Luckmann (1998) tar upp, alltså risken för att det som är socialt konstruerat uppfattas som essentialistiskt tycks vara stor. Identitet i relation till svensk och invandrare har stagnerat och verkar handla mer om utseende och arv, alltså inte en fråga om känslan av tillhörighet. Till och med begreppet andragenerationens invandrare går att se som ett resultat av detta eftersom de inte accepteras som svenskar. Trots att dessa personer är födda eller i alla fall uppväxta i Sverige kategoriseras de som invandrare och icke-svenskar.

Att inte accepteras som svensk och av omgivningen istället uppfattas som invandrare är också intressant utifrån det Berger och Luckmann kallar för typifieringar. När Ernesto tillexempel får frågan vart är du ifrån? Så tydliggörs typifieringsprocessen. Det går att tolka frågan och se den som ett konstaterande av en kategorisering, alltså, den här personen är inte svensk, den är något annat som då kan vara invandrare. När Ernesto svarar att han är svensk godtas inte det svaret, det visar på att en kategorisering har skett och att personens svar inte passar in i den typifiering som har gjorts. När Ernesto istället svarar kuban godtas svaret eftersom det passar med den typifiering som skett. Sabina berättar också en historia som visar på att andras typifiering av en själv kan synliggöras.

Men jag kom in hej ba hej shoo kan du ba göra det här? Jag var inte såhär tjena tjena ska till, du vet. Så då tänker man ju om jag hade kommit in och pratat som henne och du vet vart som henne till sättet jag tror inte alls hon hade tänkt någonting, kanske bara när hon såg mig lite men sen hade hon nog ändrat uppfattning ganska fort.

Väktaren som Sabina mött hade ifrågasatt hennes namn och jämfört det med hur svenskar också har två namn. Här kan vi också se hur en typifiering av Sabina görs och där hennes upplevelse är att kategoriseringen av henne som icke-svensk dels hade kunnat ändras av hennes sätt att tala men också med tiden. Berger och Luckmann (1998) tar också upp att typifieringen i form av kategoriserandet blir mer snävt desto mer anonym personen är. Hade Sabina vart närmre väktaren, alltså inte varit så anonym kanske hennes dubbelnamn förklarats av en anledning än just hennes nationalitet och bemötandet hade kanske sett annorlunda ut. Omgivningens reaktion och typifieringar menar jag är av relevans samt är viktiga att förstå utifrån att dessa påverkar individens egen uppfattning om sin identitet. Leila visar också på hur hennes invandratillhörighet ifrågasattes när hon var yngre.

Inte från alla men från vissa av mina kompisar eller de människorna som fanns i min omgivning så jag fick alltid höra att jag var svenne. Alltså såhär att jag spelade svensk. Att jag lekte svensk. Och det tror jag gjorde att jag och det gänget tjejkompisar som jag hade, vi var ganska tidiga med att såhär lämna Vårberg på det sättet.

Anledningen till att personer i hennes omgivning tyckte att hon lekte svensk var för att Leila brukade åka till innerstaden för att fika. Detta är intressant eftersom det visar att det sociala handlandet styrs av kategoritillhörighet. Det finns alltså en mall för hur människor skall bete sig och detta ställs i kontrast till hur svenskar beter sig. När Leila bryter mot denna mall blir hennes tillhörighet till hennes bostadsområde ifrågasatt.

Oavsett vad intervjupersonerna och deras omgivning identifierar dem som visar Leila hur identiteten kan användas med ett syfte och motiv.

Som det är så mycket nu, som med sverigedemokraterna och sådär. Då vill jag gärna hävda att jag är svensk. Eller såhär inte hävda men jag är svensk. I mitt pass står det att jag är svensk vad ska du göra liksom?

Det här anser jag är ett talande exempel på hur identitet kan användas med ett politiskt syfte. Leila använder den svenska identiteten när den är på väg att tas ifrån henne helt och hon tänker hävda sin svenskhet som en form av motstånd. Leila hävdar sin svenskhet när den hotas trots att hon i övrigt inte skulle identifiera sig som svensk.

Det intressanta med alla dessa historier jag har hört och här presenterat är att de alla visar att omgivningen är en del i ens identitetsprocess. Precis som Berger och Luckmann (1998) skriver är identitet ett förhållande mellan samhället och individen. Det är något som skapas i ett samspel med omgivningen. Identitet tycks alltså inte bara vara något som människor väljer själva utan något som skapas i relation med omgivningen. Därför är inte begreppen svensk och invandrare och identitetstillhörighet något permanent och fast. Det är rörligt, flytande och ombytligt, det beror alltså på omgivningen.

Eftersom intervjupersonerna både, eller inte alls identifierar sig som svensk eller invandrare har därför inte begreppen använts i det sociala mobiliseringsarbetet. Resonemangen om identitet har ändå betydelse för hur Megafonen har valt att mobilisera sig eftersom de har andra mobiliseringsgrunder än just nationalitet.

Förorten som identitet och gemenskap

Som jag visat har många av intervjupersonerna varken identifierat sig som svensk eller som invandrare, eller identifierar sig som både och. Som alternativ till en nations- eller etnisk identitet har många i intervjuerna lyft sitt bostadsområde, alltså förorten som en identitet. Salvatore berättar: ”det är mycket lättare att förstå om jag tänker på mig själv som en förortare snarare än en palestinier för att det säger ingenting om mig”. I Megafonen bygger inte gemenskapen eller identiteten på nationstillhörighet. Istället bygger den på de gemensamma erfarenheter som kommit av att leva och växa upp i förorten. George förklarar detta:

I Vällingby har vi det också att det är 50/50, alltså etniska och med annan bakgrund men dem upplever ju också hyreshöjningar det här med att man kanske inte tas på allvar i arbetsmarknaden. Alltså såhär arbetslösheten är hög där med och ja.. där skolfrågan behövs ta upp det här med läxhjälp. Dem har ju också ungefär samma problem som vi har.

Att skapa ett Vi menar Tilly (2000) är viktigt i sociala rörelser, detta Vi blir en kategoriell identitet. Tilly menar också att sociala rörelser kännetecknas av en Vi-känsla, att problem har identifierats och medlemmar delar en gemensam identitet. De kännetecken som Tilly pekar ut som specifika för sociala rörelser stämmer väl överens med hur Megafonen ser ut. Dels för att medlemmar i Megafonen har identifierat problem som är återkommande i alla förorter och därför använder de sig av förorten som identitet.

I intervjuerna diskuterades även klassbegreppet och framförallt i relation till förorten och många förorter är såkallade invandrantäta områden. Många av intervjupersonerna lyfter att klassbegreppet är viktigt eftersom det överskrider etnicitet. Alltså att fler kan samlas under klassbegreppet. Sabina illustrerar detta genom att säga: ”Vi lyfter att det handlar inte om att det är invandrare som inte kan integrera sig i samhället utan det är en klassproblematik”. Ernesto beskriver vikten av en klassanalys på liknande sätt:

Ja men det är en klasskillnad, förstår du? Gemenskapen blir en klassfråga. Det blir inte fråga om att du är kuban, du är somalier eller eritrean eller någonting. Utan det blir.. Jaa.. det är en klassgrej då liksom.

Klassidentiteten blir därför en viktig komponent i förortsidentiteten och legitimerar även användandet av förortsidentiteten, Salvatore beskriver till exempel förorten som en konkretisering av klasssamhället. Jag tolkar att intervjupersonerna använder klassbegreppet som ett analytiskt begrepp men också för att kunna mobilisera alla i förorten, svensk eller icke-svensk. Kings (2011) beskriver att Rinkebyandan och dess mobiliseringsform går över etniska grupper. På samma sätt förhåller sig också Megafonen till mobilisering. Det handlar om att samla folk kring ett gemensamt begrepp, alltså förort. I begreppet förort har också klassbegreppet vägts in. Jag har tidigare också presenterat begreppet ethclass där grupper går över etniska gränser och samlas under en större invandrarklass (Molina 2005). På ett liknande sätt har Megafonen organiserat sig men använder inte invandraridentiteten utan har en

starkare koppling till klasstillhörighet och benämner det istället som förort. Salvatore exemplifierar detta:

Och sen är frågan vilken identitet man väljer om man ska ta såhär jätte snäva. Och där tror jag det handlar väldigt mycket om situationen, till exempel vad är situationen i förorten i Sverige idag? Vi skulle inte kunna mobilisera människor om vi kallade oss själva för en klass. Du vet bara snackade det. Vi är socialister som kämpar mot kapitalism. Det hade inte funkade, för att den identiteten finns inte!

Det handlar om att Megafonen har hittat en gemenskap som fungerar i dagens Sverige och som inkluderar olika diskriminerande strukturer till exempel både klassamhället och rasism. Denna gemenskap är förorten.

Vilka som är Vi och vilka som är en del i gemenskapen har en tydlig koppling till den lokala platsen och bostadsområdet, alltså förorten. Vi:et kan konkretiseras vidare och samtidigt vara flexibelt vilket George visar på:

Till exempel pratar vi om, löss i Lofotengatan, vägglöss och sånt där så kanske vi pratar om Vi, det är Dem som bor där. Men om vi pratar om hyreshöjningar i förorten, då pratar vi om förorterna. Pratar vi om fortsatta dåliga betyg hos elever, icke-behöriga gymnasieelever och så vidare då är det väl dem områden där det är kartlagt att det ser ut så. Vi:et förändras beroende på vad det är för situation.

Denna flexibilitet som Megafonen visar på kan förstås med hjälp av Kings forskning. Kings (2011) visade på hur föreningslivet i Rinkeby och Tensta kännetecknades av en flexibilitet, hur föreningarna lätt förändrades efter behov och arbetar för att göra sitt område bättre. På samma sätt identifierar Megafonen behov och utifrån det skapar de ett Vi för att kunna mobilisera människor i området för att göra sitt område bättre. Det visar även att erfarenheterna är centrala i skapandet av ett Vi, alltså är Vi varierande beroende på vilken fråga det gäller.

De gemensamma erfarenheterna som grundar sig i att komma ifrån förorten befinner sig på olika nivåer. På en strukturell nivå som George pratade om, alltså hög arbetslöshet,

hyreshöjningar etcetera. Men upplevelserna av diskriminering blir tydlig för intervjupersonerna även på en individuell nivå. Tilly (2000) lyfter aspekten att Vi är de diskriminerade och Dem är de som diskriminerar. De individuella erfarenheterna och upplevelserna av diskriminering och att många i Megafonen känner igen sig i detta skapar ett Vi. Jag har under intervjuerna fått höra en mängd historier där intervjupersonerna upplever att de blivit utsatta för diskriminering. Sabina berättar att en erfarenhet många i Megafonen känner igen sig i handlar om bemötandet i skolan där elever upplever blivit stämplade som kriminella och smuts. George berättar om när han var tonåring och var i innerstaden där polisen stannar honom och hans kompisar, tar ett hårt grepp och frågar ut honom i 40 minuter och där hans upplevelse var att det aldrig hade hänt om poliserna hade uppfattat honom som svensk. Både George och Salvatore berättar också hur de skriver att de är från en annan stadsdel i sina Cv:n när de söker jobb eftersom de tror att de ökar chansen för att få jobb. Alla dessa historier visar på en känsla och upplevelse av diskriminering. Det visar på hur en strukturell orättvisa och diskriminering påverkar dem i deras vardag. Det är också dessa erfarenheter som dels bidrar till en drivkraft att förändra samhället men också till en gemenskap. Den här gemenskapen är central för mobiliseringen och Sabina visar också på vikten av att känna gemenskap genom att säga:

Jag tycker det är jätte viktigt att vi känner igen oss i varandra. Absolut. För alltså det är nästan a och o eftersom att det är då man blir starka tillsammans om man har en gemensam sak, gemensamma ståndpunkter någonstans liksom.

George visar också på vikten av erfarenhet och att börja där en står när han säger:

Jag har använt en metafor, för många gånger alltså men du kan ju inte börja städa eller klippa grannens gräsmatta om inte din egen är klippt. Du kan inte sitta och diskutera dens orena lägenhet om inte din är ren. Typ sådär, att man måste börja med sitt.

Erfarenheterna och gemenskapen är av stor vikt för Megafonen. Många av intervjupersonerna visar på att dessa erfarenheter och gemenskaper går att finna i sitt bostadsområde. Förorten blir alltså mer än plats där de bor, det blir en central plats kopplad till erfarenheter. Dessa erfarenheter är kopplade till känslan av diskriminering och upplevelsen av orättvis behandling. Megafonen har valt att samla dessa erfarenheter till att de kommer ifrån förorten.

Stockholm som segregerad stad pekas ut som problem, alltså att människor på vissa platser inte har samma möjligheter och detta beror dels på klasssamhället men också på rasism. Förorten blir ett samlingsbegrepp för orättvisa strukturer men också en samlingsplats för gemensamma erfarenheter. Människor från alla förorter kan därför genom platsen känna en stark gemenskap.

Viljan att göra sitt område bättre

Som alternativ till att använda sig av identitet och gemensamma erfarenheter i mobiliseringsarbete har flera av personerna lyft fram en gemenskap som bygger på en vilja att göra sitt område bättre. Sabina illustrerar detta genom att berätta att hon aldrig skulle försöka mobilisera någon genom att säga: ”känner du dig såhär? Utan mer vill du göra det här? Vill du komma dit? Vill du också att du ska ha det såhär?”.

Att använda identitet är inte helt oproblematiskt i mobiliseringsarbetet, det finns därför alternativa sätt att mobilisera människor i förorten. George lyfter upp risken med att använda sig av identitet, han menar att det i sig skulle kunna vara uteslutande och att det centrala därför måste vara viljan att förändra, att kunna påverka. Som en politisk strategi för att kunna mobilisera kan det alltså vara så att identiteten inte får fokus och skjuts åt sidan. Viljan att förändra blir då det centrala och en drivkraft. Det här visar på en alternativ form av mobilisering än den Tilly (2000) visar på där han poängterar vikten av identitet i social mobilisering. Megafonen visar att identitet i relation till de stora kategorierna, eller de kategorier som människor i historien mobiliserat sig kring, som klass, kön och etnicitet inte är det centrala. Istället visar Megafonen på hur erfarenheterna av att leva i förorten som i sig är en form av identitet och kampen för att förändra samhället är det viktigaste.

Eftersom jag visat på vikten av gemensamma erfarenheter för mobiliseringen i Megafonen är det också intressant att diskutera huruvida människor utifrån får delta eller solidarisera sig med deras kamp. Det är en balansgång mellan identitet, erfarenheter och separatism. George förklarar:

Nää för på det sättet tror jag att man skulle kunna utesluta många andra eldsjäljar som inte är uppväxta i förorten. Och det är fel för att alla kanske inte har samma historier, samma bakgrund men det betyder inte att dem inte kämpar också för rättvisa eller jämlikhet och så vidare. Så det, alltså så det är inte viktigt att man

ska känna att man är förortsbo ja, om det var det du undrade över. För alla vill ju ha det bättre.

Här blir kampen om att göra sitt område bättre övergripande. Viljan att göra sitt område, sin stad eller sitt samhälle bättre går över identitet. Ändå håller många av intervjupersonerna fast vid sina erfarenheter som viktiga. Salvatore exemplifierar det:

Alltså vi kanske i viss mån befäster den identiteten som tar ett visst avstånd från tillexempel dem här svenska arbetarklassområdena genom att vi kallar oss förort. För att då automatiskt har vi liksom befäst den här, det som är specifikt för miljonprogram och invandartätt. Vi har liksom tagit upp den och gjort den till vår. Och okej, då det blir kanske svårt men jag tror att det måste hända.

Jag tolkar det som att förortsidentitet är mer konkret än tillexempel klassidentiteten, den sammanfogar olika förtryckande strukturer som klasssamhället, segregation och rasism. Själva identiteten i mobiliseringsarbetet går delvis att kompromissa med men inte erfarenheterna., inte heller analysen av samhället. Alltså det är viktigt att samhället och de problem medlemmarna identifierar analyseras utifrån klass, etnicitet och segregation. Eftersom samhällsanalysen inte är kompromissbar kan även andra som saknar erfarenheter också mobilisera sig och delta i förändringsarbetet. På ett teoretiskt plan förenar Megafonen identitet och erfarenheter, alltså att erfarenheter skapar en identitet, tillexempel förortsidentiteten. Men i praktiken och i sitt mobiliseringsarbete gör de en skillnad eftersom identitet som verktyg för att mobilisera människor inte fungerar. Istället använder de erfarenheterna och viljan som mobiliseringsform.

Medvetenhet och analys är också något som lyfts upp som central för mobiliseringen. Leila visar på det genom:

Att man ser, vilka såhär orättvisor och vilka skeva grejer som pågår i alla våra orter. Det väcker någonting i en. Och att det väcker en vilja, att vilja göra någonting utav den här liksom ilskan eller vad nu än kan vara.

Erfarenheter, samhällsanalys, kampen och identitet kräver en balansgång. Alla komponenter är viktiga i mobiliseringsarbetet och jag tolkar intervjupersonernas utsagor som att de ena inte

behöver utesluta det andra. Trots att identitet inte är det centrala menar jag att det är viktigt att förstå hur och vad som påverkar identitet. Alltså vilka erfarenheter som varit centrala i identitetskonstruktionen. Nedan kommer jag därför att presentera viktiga erfarenheter samt påverkansfaktorer.

Mötet med andra

Flera av intervjupersonerna berättar om hur de i mötet med andra utanför sin förort förstod att det fanns en grupp som hade det annorlunda. Sabina berättar om när hon började på gymnasiet:

För att när jag var liten gick jag i Vårbergsskolan och där var det, där hade alla det likadant för alla bodde i Vårberg liksom. Så det märktes inte alls att, okej det är någon skillnad på oss. Förstår du? Utan kanske när jag typ började på gymnasiet. För att det var då man märkte skillnaden med sig själv och dem andra. Rent ekonomiskt och rent såhär vad man har för förutsättningar, du vet.

Jag anser att det Sabina säger är så talande för den segregerade stad hon lever i. Tilly (2000) menar att en förutsättning för kategoriernas existens är att de befinner sig segregerat. Det blir tydligt i Sabinas historia att förorten som representant för arbetarklassen lever i ett starkt segregerat Stockholm. Det är alltså inte förrän dessa personer är 15-16 år som de möter ”det andra” och att det påverkar deras uppfattning om sig själva. Jag tycker mig också se att det är detta mötet som blir en del i en analys av strukturella ojämlikheter. Tilly (2000) lyfter att kategoriernas existens förstärks av att de hålls segregerade. Halls (1997) resonemang om att skillnader i kategorierna måste belysas för dess existens. Alltså att kategorier hålls segregerade och att skillnader mellan grupperna legitimerar segregationen. Både Sabina och Leila berättar att mötet fick dem att se att alla inte har samma förutsättningar. Mötet med de andra kan då också fungera som ett startskott för en politisk analys och mobilisering. Precis som Tilly (2000) också poängterar skapas ett Vi i relation till Dem. Men kanske kan det vara så att Dem måste bli tydligt för en först. Om en inte vet att det finns något annat så finns det inget Dem och detta Vi blir kanske inte lika starkt. Mötet med andra har också påverkat identitetskonstruktionen, precis som Berger och Luckmann (1998) försöker visa på så är identiteten en relation mellan individen och omgivningen/samhället. När de som tonåringar insåg att de inte var som alla andra gjorde de också att de insåg att de var någonting annat. Vilken omgivning en befinner sig i har därför betydelse för hur en uppfattar sig själv.

Media som påverkansfaktor

Mötet med andra har varit en viktig del i identitetsskapandet men George tar också upp en intressant aspekt om hur media har påverkat självbilden. Media skriver så mycket negativt om förorten och människor som bor där att det till slut blir vad en tror om sig själv. George tar också upp hur svårt det är att ändra eller bryta beskrivningen av förorten, till exempel kan det ha varit en jätte bra aktivitet i Husby, men så fort det händer något negativt så skriver media om detta istället. Det är flera som har tagit upp medias negativa rapportering om förorten. Halls (1997) resonemang om representation och stereotypifiering bidrar till förståelse för medias agerande, med det menar jag inte att det kan rättfärdigas. Hur invandrargruppen och förorten representeras i media är starkt negativt präglad, de historier som inte passar in i beskrivningen av dessa människor negligeras. På ett sätt används också medias representation av förorten som ett sätt att rättfärdiga segregation i staden. Om historier om Dem, alltså förorten, invandrarna beskrivs på ett negativt sätt så finns det heller inte anledning till att Vi, innerstaden, svenskarna skall mötas. Segregationen är också ett sätt att fortsätta särskilja och bibehålla ojämlikheten mellan grupperna (Tilly 2000). Media är en del i detta och det blir märkbart i intervjuerna. Hur de representeras i media blir slutligen en del av ens egen självbild.

Alla erfarenheter som bidragit till identitet, känslan av diskriminering har bidragit till en analys och en drivkraft hos intervjupersonerna. Erfarenheterna är centrala för mobiliseringen och därför menar jag att det är viktigt att se vart erfarenheterna av diskriminering finns och hur den ser ut. Jag hoppas att läsaren kan se hur erfarenheter, identitet, omgivningen och mobilisering hänger ihop och påverkar varandra.

Slutdiskussion

Ett resultat av den här studien är att intervjupersonerna inte identifierar sig, eller både identifierar sig som svensk och invandrare vilket gör att de inte använder sig av dessa identiteter i sitt mobiliseringsarbete. Känslan av tillhörighet är en viktig faktor i identitetsskapandet, intervjupersonerna har uttryckt att tillhörigheten varken finns i Sverige eller sitt hemland. När intervjupersonerna gör försök till att identifiera sig som svensk eller invandrare blir identiteten ifrågasatt av omgivningen. I Sverige kan inte intervjupersonerna identifiera sig som svensk eftersom deras invandrabakgrund ständigt ställer dem i en position från svenskar. De accepteras helt enkelt inte som svenskar i Sverige och begreppet andragenerationens invandrare visar på just detta. Därför används istället förorten som identitet och gemenskap för att kunna mobilisera sig. I förortsbegreppet inkluderas flera olika förtryckande strukturer som till exempel har med segregation, klass och rasism att göra. Identiteten är också kopplad till en plats, till sitt bostadsområde och vilka erfarenheter förorten bidragit med. Identitet i mobiliseringsarbetet menar vissa är viktigt, andra lyfter att viljan är det centrala. Dock tycker jag mig se att erfarenheterna av förtryck och orättvisor är en central drivkraft och något som värderas högt. Omgivningens påverkan på identitet och hur den bidragit till erfarenheter är centralt för hur intervjupersonerna resonerar kring sin identitet och mobilisering. Dels för att omgivningen påverkat att inte identifiera sig utifrån etnicitet. Även för att omgivningen gett dem erfarenheter av diskriminering vilket idag är en källa till drivkraften av mobilisera sig.

Diskussionen om identitet, gemenskap och erfarenhet i socialt mobiliseringsarbete är av stor vikt eftersom den lyfter frågan, vilka ska driva kampen om ett bättre samhälle? Är det personer som har erfarenheter av ett ojämlikt samhälle? Som lever och utsätts för förtryck? Ska vi hjälpas åt? Diskussion får stor betydelse för ämnet socialt arbete eftersom det i vidare led också kan leda oss in i en debatt som redan förs inom ämnet. Begreppen *Hjälp till självhjälp*, *empowerment* och *brukarorganisationer* har i grunden samma utgångspunkt i diskussionen. Det handlar om värdering av erfarenheter. Att se erfarenheter som en viktig kunskapskälla men också som en viktig drivkraft för att förändra samhället. Hur ska det politiska projektet för utsatta grupper se ut? Och framförallt vilka ska bedriva den? Hur den sociala mobiliseringen ser ut påverkar också det sociala arbetets utformning och jag menar att den här diskussionen måste föras vidare. Ett viktigt bidrag Megafonen gör för samhället är också att inte beskylla individen för förtryck, de synliggör samhällets förtryck som ett

strukturellt problem och inte ett individuellt problem. Det anser jag också är en diskussion vi inte får släppa, när sociala problem som arbetslöshet, inte fullständiga gymnasiebetyg uppstår. Hur ska dessa lösas? Vart befinner sig det egentliga problemet? Den sociala mobiliseringen, från och av folket måste påverka och utforma det sociala arbetet. När Megafonen identifierar sig som förorten bidrar de till att peka ut den egentliga orsakskällan till de sociala problem som finns i förorten. Problemet är den segregerade staden som segregerar människor utifrån klass och etnicitet. Att mobilisera sig utifrån förorten är ett sätt att belysa den orättvisa behandlingen de bemöts av utifrån deras bostadsområde. Därför bör det sociala arbetet också koncentrera sig på att arbeta mot segregation och för integration och detta ansvar menar jag ligger på staten. Det handlar inte heller om att mötas, att bo i samma områden, att blandas det handlar om precis det som Megafonen arbetar för: ”Megafonen jobbar för social rättvisa i Sverige. Vi organiserar unga människor i förorten för att skapa ett samhälle där alla har lika förutsättningar och folket bestämmer över politiken, inte tvärtom”. Alltså lika förutsättningar för alla! Oberoende av födelse land, bostadsområde eller klasstillhörighet.

Jag hoppas att Megafonen har inspirerat er läsare lika mycket som mig till en vilja, en vilja till att förändra och göra vårt samhälle till en bättre plats!

Källförteckning

Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas (1998). *Kunskapssociologi: hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. 2. uppl. Stockholm: Wahlström & Widstrand

Biterman Danuta (2006) *Boendesegregation*. Kap i *Social rapport 2006*. Socialstyrelsen.
http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/9527/2006-111-1_20061111.pdf (hämtad 2012-12-01)

Borgström, María (1998). *Att vara mitt emellan: hur spanskamerikanska ungdomar i Sverige kan uppfatta villkoren för sin sociokulturella identitetsutveckling*. Stockholm: Univ.

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber

Cuadra, Sergio (2001). *Mapuchefolket - i gränsernas land: en studie av autonomi, identitet, etniska gränser och social mobilisering*. Diss. Lund : Univ., 2001

Denvall, Verner, Heule, Cecilia & Kristiansen, Arne (2011) *Social mobilisering: en inledande positionering*. I Denvall, Verner, Heule, Cecilia & Kristiansen, Arne (red.) (2011). *Social mobilisering: en utmaning för socialt arbete*. 1. uppl Malmö: Gleerups utbildning

Eriksson-Zetterquist, Ulla & Ahrne, Göran (2011). *Intervjuer*. I Ahrne, Göran, Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. 1. uppl. Malmö: Liber

Hall, Stuart (1997). *The spectacle of the "other"*. I Hall, Stuart (red.) (1997). *Representation: cultural representations and signifying practices*. London: Sage

Kahlin, Linda (2008). *Sociala kategoriseringar i samspel: hur kön, etnicitet och generation konstitueras i ungdomars samtal*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet, 2008

Kamali, Masoud (2005) *Ett europeiskt dilemma*. I Kamali, Masoud & De los Reyes, Paulina (Red) *Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering (2005)*. *Bortom vi och dom: teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering: rapport*. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer

Khanna Nikki & Johnson Cathryn (2010). "Passing as Black: Racial Identity Work among Biracial Americans." *Social psychology quarterly* Vol. 73, No. 4, 380–397

Kings, Lisa (2011). *Till det lokalas försvar: civilsamhället i den urbana periferin*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet, 2011

Kulturdepartementet (2000). *Begreppet invandrare- användningen i myndigheter verksamhet*. <http://www.regeringen.se/content/1/c4/18/78/6e54e14b.pdf> (hämtad 2012-12-21)

Megafonens hemsida 1 http://www.megafonen.com/om-oss/?doing_wp_cron=1354488503.4885299205780029296875 (hämtad 2012-12-03)

Megafonens hemsida 2
http://www.megafonen.com/harakat/?doing_wp_cron=1354488716.0891680717468261718750 (hämtad 2012-12-03)

Molina, Irene (2005) *Rasifiering*. I Kamali, Masoud & De los Reyes, Paulina (Red) Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering (2005). *Bortom vi och dom: teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering: rapport*. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer

Peralta, Amanda (2005) *Det sagda och det tänkta*. I Kamali, Masoud & De los Reyes, Paulina (Red) Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering (2005). *Bortom vi och dom: teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering: rapport*. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer

Svensson, Peter & Ahrne, Göran (2011). *Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt*. I Ahrne, Göran, Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2011) *Handbok i kvalitativa metoder*. 1. uppl. Malmö: Liber

Tilly, Charles (2000). *Beständig ojämlikhet*. Lund: Arkiv

Vetenskapsrådet. *Forskningsetiska principer*- inom humanistisk samhällsvetenskaplig forskning. <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> (hämtad 2012-10-29)

Wettergren, Åsa & Jamison, Andrew (2006) *Rörelseforskningens historia och perspektiv*. I Wettergren, Åsa & Jamison, Andrew (red.) (2006). *Sociala rörelser: politik och kultur*. Lund: Studentlitteratur